СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

Три центи. РІК XXXVI. Ч. 252. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 29. жовтня, 1928. — VOL. XXXVI. No. 252. Jersey City, N. J., Monday, October 29, 1928. THREE CENTS.

ШВАБ ЗАПОВІДАЄ ДОБРОБУТ

БИЗНЕС МОЖЕ ЧИСЛИТИ НА ЩЕ КРАЩІ ВИГЛЯДИ. ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ВИБОРИ НЕ БУДУТЬ МАТИ НІЯКОГО ВПЛИВУ І НЕ ЗАХИТАЮТЬ ДОБРОБУТОМ.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Чарлз М. Шваб, президент Бетлегемської Сталевої Корпорації, заявив, що хоч минуло вже кілька років добрих, є певні підстави думати, що далі піде всьо гладко. Основи промислу здорові і їх не зможе захитати вибір того чи другого кандидата на президента. Безробіття маліє, а робітнича платня зростає.

Шваб додав, що тільки одна сталева індустрія не працює в цілій ширині, бо терпить з причини конкуренційної боротьби.

ЦЕПЕЛІН ЗБИРАЄТЬСЯ В ДОРОГУ.

НЕ БУДЕ ОБІЗДИТИ АМЕРИКАНСЬКІ МІСТА, А ВІДЛЕТИТЬ В ПОНЕДІЛОК ДО ЕВРОПИ.

ЛЕЙКГУРСТ, 26. жовтня. — Д-р Екенер заповів, що робить приготовання до негайного повороту до Европи, який наступить в понеділок вечером, або в вівторок рано. Дуже жалував, що не міг відвідати з Графом Цепеліном більше міст, але певний, що зробить це за другим разом. Тепер він не хоче задержуватися довше в Америці, бо хоче доказати, що цепеліном можна відбувати подорожі після певного розкладу їзди.

6 БРАТІВ ЗЛОЖИЛИ $100,000 ДЛЯ ГУВЕРА.

МАЮТЬ МАТИ ВЕЛИКУ СКІЛЬКІСТЬ ШЕРІВ У ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — До виборчої кватири за Гувером внесли 6 братів Фішерів чек на $100,000 як даток, призначений на виборчу кампанію за Гувером і Куртісом.

СМИТ У ФИЛАДЕЛФІЇ.

НАДІЄТЬСЯ ЗДОБУТИ В МІСТІ ПОВНО ПРИХИЛЬНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — Говернор Смит виїзджає сьогодня до Филаделфії, де вечером виголосить передвиборчу бесіду. Смита готуються в Филаделфії приняти з великою парадою. Кажуть, що републиканці втратили там багато прихильників через останні труси, звязані з форсованнєм прогибіції.

ҐЮЗ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СОЦІЯЛІЗМ.

БОРОНИТЬ ГУВЕРА. КАЖЕ, ЩО ЦЕ „ГАНЕБНА БОРОТЬБА", ЯКУ ПРОВАДИТЬ СМИТ ПРОТИ 18-тої ПОПРАВКИ.

БОФФАЛО, 26. жовтня. — Бувший секретар стейту Чарлз Ґюз атакував говернора Смита за його бостонську бесіду. Ґюз говорив до авдиторії з 10,000 людей. Публика справила йому величаву овацію, перебиваючи його мову раз-у-раз оплесками.

Він твердив, що Гувер назвав політичну програму Смита цілком правильно державним соціялізмом, бо вона подобає на бісмарківську фильософію, яка стреміла до заведення в державі централізації і то такої, що уряд контролював усю діяльність цілої суспільности. Ґюз говорив далі, що Смит як президент не буде міг нічого зробити в справі модифікації акту Волстеда, називаючи цілу боротьбу проти того акту ганебною.

СМЕРТЕЛЬНІСТЬ ЗРОСТАЄ.

РАК І СУХОТИ ЗАБИРАЮТЬ НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Комишенер здоровля подає, що сього року за перших 9 місяців померло в Ню Йорку 6,571 осіб більше ніж у тім самім часі минулого року. Смертельність зросла о 1.27% на 1000 осіб.

До 1. жовтня померло в Ню Йорку сього року 63,447 осіб. На сухоти померло 5,000 осіб.

$4,141,080 НА ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ.

СТІЛЬКИ ВИНОСИТЬ ТЕПЕР ВИБОРЧИЙ ФОНД РЕПУБЛИКАНЦІВ.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Касієр Републиканського Народного Комітету предложив клеркови Конгресу касовий звіт з виборчої кампанії, з якого виходить, що републиканська партія одержала досі на вибори $4,141,080, а видала $3,091,438.41.

ВАНДЕРБИЛТ СОЦІЯЛІСТОМ.

РЕПУБЛИКАНСЬКА І ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЇ НЕДОБРІ. БОГАЧІ ДАЮТЬ ГРОШІ НА КАМПАНІЇ І БОГАЧАМ МУСЯТЬ ОБІ ПАРТІЇ СЛУЖИТИ.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — Фридрих Вандербилт Филд, багатий нащадок міліонера Виліяма Вандербилта, заявив, що він вступив до соціялістичної партії і буде голосувати на Нормана Томаса, соціялістичного кандидата на президента. Він підніс, що президіяльні кампанії обох головних партій річ дуже коштовна, яка зідає грубі міліони. Ті гроші складають богачі, то чи можливо припускати, щоби вони складали на свою некорисьть? Богачі дають і богачам треба за це служити.

ЛЯ ФОЛЛЕТ ЗА ЯКОЮ ПАРТІЄЮ.

ВІРИТЬ ТІЛЬКИ В ПРОГРАМУ ПРОГРЕСИВНОЇ ГРУПИ.

МЕДИСОН, Вискансин, 26. жовтня. — Сенатор Ля Фоллет оголосив заяву, в якій каже, що як демократи так і републиканці не задоволяють своїми плятформами прогресивну групу. Він є того погляду, що і його покійний батько: що тільки прогресивні можуть принести дійсну корисьть державі.

ГОВОРИЛИ З АВСТРАЛІЄЮ.

СКЕНЕКТЕДИ, Н. Й., 26. жовтня. — Дженерал Електрик Компані говорила сьогодня по радіо через 2 години з Австралією. Мимо 10,000 миль віддалі голоси було чути дуже добре.

МЕТЕОР ЗАБИВ ДВОХ ЛЮДЕЙ.

В Індіях біля міста Бомбею сталася небувала пригода. Падаючий з неба метеор забив двох Індусів. На тім місці, де впав метеор, що розсипався на шматки, вирита глибока яма.

ЕМІГРАЦІЙНІ КВОТИ В АВСТРАЛІЇ.

Австралійський уряд впровадив квоти для іміграції з ріжних країн. Квота з Польщі виносить 300 емігрантів річно, або 25 місячно.

ЗАБИТИЙ ПІДЧАС ГРИ.

В Пітсбургу підчас гри в футбол тяжко поранено голову 22-річному Іванови Радуховичеви. Після тяжких страждань він помер у шпиталі 21. жовтня.

ДЕНЬ ПОДЯКИ — 29 ЛИСТОПАДА.

Президент Кулидж оголосив проклямацію, в якій назначив день 29. листопада Днем Подяки. В проклямації підніс добробут, за який треба подякувати Божому Провидінню.

ТУНЕЛЬ ІЗ ДВЕРИМА.

Чимало журби достарчав залізничому швайцарському урядови великий тунель в околицях міста Ст. Моріц. Ходило іменно про се, що довгий на 700 м. тунель зимовою порою залягали леди, наслідком замерзання води, яка діставалася сюди ріжними способами. Щоб запобігти нагромаджуванню води в тунелі, фахівці впали на цікавий помисл: збудували саме при вході та виході тунелю величезні двері, які перед приходом і виходом поїзду автоматично відчиняються.

ХЛІБ З ДЕРЕВ.

Німецькі вчені довели до того, що при помочі відповідного квасу роблять дерево стравним для чоловіка. Є такі дерева, що мають у собі богато товщу (липа, береза і всі чатині дерева) та дерева „крохмальні" (бук, тополя, дуб, явір, клен і ин.). В деревах є не тільки хліб, але й цукор. Проф. Габерляндт повідомив пруську академію наук, що деякі роди дерев дадуть 28 проц. цукру. Тільки сама середина дерев на хліб не придатна, але в березі, вербі, яворі й инших все можна перемінити на хліб.

ВРЯТУВАЛИСЬ ВІД СМЕРТИ.

На поромі, що переїздить ріку Гудсон у Тарітавн, стояв автомобіль Мак Доналда. В закритім автомобілі сидів власник з дружиною. Коли Мак Доналд хотів трохи посунути свій автомобіль вперед, він подався з такою силою, що розірвав ланцюх на поромі та впав у ріку. Вже на дні ріки Мак Доналд розбив вікно свого автомобілю й через них виплив зі своєю жінкою на поверхню ріки. Тут їх врятували з порому, але в такому стані, що довелося відвезти їх до лікарні.

ЗАНЕХАНІ ЛЕТИ.

Міністерство летунства в Франції заборонило військовим летунам рекордові лети, які наражують життя летунів. У цей спосіб будуть занехані трансокеанічні лети, до яких приготовлялося кілька французьких летунів.

ПРОЧИТАЛИ ЄГИПЕТСЬКИЙ ПАПИРУС.

Російський професор В. Струве прочитав нарешті староегипетський папирус, що був написаний 3700 років тому. В папирусі написані математичні формули, по яких інжинієри рішали ріжні проблеми при будові пірамід. Цікаво, що всі математичні формули такі самі, як сучасні.

ШВАГЕР КАЙЗЕРА ЦИРКОВИМ ЇЗДЦЕМ.

Молодий російський емігрант Зубков, що одружився зі старшою два рази від нього сестрою бувшого кайзера, все вигадує нові екстраваґантності, щоби себе прославити. Тепер він став їздцем мандрівного цирку, що слідуючої зими буде давати представлення в Парижі.

БЮТЬ СТУДЕНТІВ ЖИДІВ.

В Мадярщині не перестають вибухати прояви активного юдофобства. Студенти-християне будапештенського університету вимагають, щоби міністерство обмежило вступ Жидів до університету. Чотири студенти-Жиди були побиті в університеті, а їх книжки подерто та викинено на вулицю.

СТРАШНА ЕКСПЛЬОЗІЯ МУНІЦІЇ.

У Меділї (Танжер) вибухла муніція в однім із околичних фортів. Було 67 убитих, а ранених 215.

ЯКЕ ЇХАЛО, ТАКЕ ЗДИБАЛО...

Оборонця славнозвісного „арцибіскупа" Ковальського, добр. Толуба, задумують арештувати. Кажуть, що перед війною він займався ріжними нечистими справами, за котрі йому платила добре Москва. Свого часу Толуба видалило віленське воєвідство з границь держави й саме перед процесом він повернув з Риги. Польська поліція телефонічно звернулася до Вільна з проханням вишукати акти видалення й переслання їх до Полоцька.

ПЧІЛЬНА ЇДЬ.

Кажуть, що жала пчоли не треба так дуже боятися, бо пчільна їдь дуже добрий лік на ревматизм. Кажуть не втікати від мурашок, як вони обсядуть чоловіка і гризуть його. Їдь мурашок та сама, що у пчіл і муравельна кислота. Тепер доносять з Відня, що там на клініці пчільною їддю лікують ріжні ревматичні хороби. Найліпший успіх пчільна їдь має у недужих на ісхіас. Від пчільної їди ся найчастійша і найболючійша ревматична хороба цілком щезає.

ВАРШАВСЬКІ ДІТИ ПЮТЬ.

Секція гігієни при маґістраті у Варшаві оголосила в часописах жахливу статистику. 7 проц. варшавських дітей пє в 1-шім четвертім році життя (до 7-го року життя). Дівчата пють більше від хлопців. Пяних дітей у шкільнім віці є 1.5 проц. до 2 проц.

ТОРГОВЦІ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

В Гнезні двох обманців, які подалися за купців, увели молоду жидівочку, 24-літню Розалію Гравер, з якою виїхали до Німеччини.

ЛІЦИТАЦІЯ БАЛЕВИХ ОДЯГІВ ФРАНЦА ЙОСИФА.

В ліцитаційній салі Доротея у Відні відбулася ліцитація парадних одягів цісаря Франца Йосифа, заставлених в заставничім домі членами цісарської родини, які живуть у Відні в нужді. Товпа людей перешкодила ліцитації, в наслідок чого заряд Доротеї заявив, що одяги віддає до музею.

БОМБА В ШИКАГО.

В суботу, 20. жовтня, в Шикаго вибухла десята бомба за один тиждень. Вибух цієї бомби зірвав першорядні готель. Гадають, що її підложили бандити, яких наняли конкуренти готелю.

ЖЕНЩИНИ — БАНДИТАМИ.

В лісах печеніжинського повіта скривається горстка бандитів, які нападають на сусідні села. Між бандитами є й дві женщини, перебрані в мужеський одяг. Перед кількома днями напали ці бандити на обійстя Михайла Борилащука в Шешорах біля Косова й украли три бараки вартости 150 золотих.

ВМЕР, ЧИ ЖИЄ?

В загальнім шпиталі в Коломиї помер робітник незнаного назвиська, якого вдарив кінь при праці на хуторі. Заряджуючий хутором, побоюючись відповідальности за се, що не обезпечив робітника від випадку, подав, що робітник цей називається Михайло Запотічний і є членом Каси Хорих. Міжтим слідство ствердило, що Запотічний живе й тішиться повним здоровлям.

ДВА ПОЛЬСЬКІ АДВОКАТИ ПІД КЛЮЧЕМ.

До тюрми при вул. Казимирівській у Львові віддано двох братів адвокатів, д-ра Чеслава й Володислава Грещинських, які продали одному власникові дібр неістнуючий хутір. Імена братів Грещинських вже віддавна знані львівському судові з брудних інтересів.

ПІДПАЛЕНЕ ОБІЙСТЯ.

В господарських будинках селянки Анни Криштофок в Ляхівцях біля Богородчан повстала пожежа, яка знищила стайню вартости 1500 зол. Огонь підложив муж селянки, який не живе з нею вже 10 літ.

ДЕЩО ПРО МАРІЯВІТІВ.

Сенсаційний процес, який під цю пору відбувається в Полоцьку, звернув увагу ширших кругів громадянства на цю „оригінальну" релігійну секту. Після статистики, є в Польщі 40 тисяч маріявітів. Найбільше мешкає їх у лодзькім повіті, а саме 18,500, у варшавськім є їх 8 тисяч, в самій Варшаві 3 тисячі, у Львові є тільки один маріявіт. Маріявітських священиків в загалом 50, парохій 39, філій 22, 1 монастир і 7 (!!) єпископів.

ВОРОХОБНЯ В КОЛЬОНІЇ ПРОКАЖЕНИХ.

Недужі в кольонії для прокажених в голяндських Індіях кинулися на візитуючого інспектора і його ескорту. Жовніри у власній обороні почали стріляти. Згинуло 10 недужих, кількох стрільців тяжко ранених.

БОЛЬШЕВИКИ ПЛАТЯТЬ ЗА СКОНФІСКОВАНЕ МАЙНО

„ДЖЕНЕРАЛ ЕЛЕКТРИК КОМПАНІ" ДІСТАЄ ВИНАГОРОДУ ЗА СКОНФІСКОВАНЕ МАЙНО В РОСІЇ. СОВІТИ ПІДПИСАЛИ З ЦЕЮ КОМПАНІЄЮ КОНТРАКТ НА ДОСТАВУ МАТЕРІЯЛІВ.

БЕРЛІН, 26. жовтня. — Большевики підписали контракт з „Інтернешенел Дженерал Електрик Компані" на доставу на кредит матеріялів вартости 25 міліонів долярів. Матеріяли потрібні для совітських електровень. В цьому контракті заначено, що совіти, під претекстом великих заробітків, будуть платити фірмі винагороду за сконфісковане ними майно.

Німецькі торговельні кола вбачають у цьому зворот большевицької політики в сторону винагороджування чужоземних власників за сконфісковане ними майно.

Згадана торговельна умова підписана большевиками на небувало важких для них умовах, бо фірма, в обезпечення своїх кредитів, бере в заставу певну кількість золота, плятини та деякі кораблі.

СТРАШНА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

СИМПЛЬОН-ЕКСПРЕС ПАРИЖ-БУКАРЕШТ НАЛЕТІВ НА ВІЙСЬКОВИЙ ПОТЯГ. 31 УБИТИХ І 51 ТЯЖКО РАНЕНИХ.

БУКАРЕШТ, 26. жовтня. — Симплон-експрес, що їхав з Букарешту до Парижа, налетів в Румунії на військовий потяг. Коли обидва зударилися, експрес їхав зі скорістю 60 миль на годину, а військовий яких 40 миль.

Зударення було такої страшної сили, що його чули на кілька миль. Тяжкий паротяг експреса врізався у паротяг військового потягу так, що пройшов крізь нього. Чотири експресові вагони врізалися зі страшною силою один у другий.

Покищо нарахували 31 забитих та 51 тяжко поранених. Серед забитих найбільше румунських горожан, а також один Американець.

АНҐЛІЙСЬКА, А АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА.

БОЛДВИН КАЖЕ, ЩО АНҐЛІЯ НЕ БУДЕ КОНКУРУВАТИ СВОЄЮ ВІЙСЬКОВОЮ ФЛЬОТОЮ З АМЕРИКОЮ.

ЛОНДОН, 26. жовтня. — На святі десятиліття Товариства Ліґи Націй анґлійський премієр-міністер виголосив промову, в якій зазначив, що Анґлія не поспішає розбудовувати свою фльоту, бо не думає бавитися в перегони з Америкою.

Болдвин говорив, що Анґлія стримувалася з розбудовою своєї фльоти ще до Келогового договору, якому він надає велике значіння. Болдвин вірить у те, що це лише тимчасова невдача в осягненню Анґлією порозуміння з Америкою в справі обмеження морського зброєння, а тому сподівається, що скоро знову прийде до поновлення цих переговорів.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ВИЗНАННЯ.

КАЖУТЬ, ЩО ВИЗНАННЯ СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ АМЕРИКОЮ ПОТРІБНЕ ДЛЯ НОРМАЛЬНОЇ ТОРГОВЛІ. ЗГІДНІ ЗАПЛАТИТИ АМЕРИКАНЦЯМ ВІДШКОДОВАННЯ.

МОСКВА, 26. жовтня. — Офіційний орган комуністичної партії „Правда" старається доказати, що визнання Америкою совітської влади в Росії лежить в інтересах американської торговлі. Совіти готові негайко розпочати переговори зі Злученими Державами про установлення нормальних дипльоматичних відносин.

Большевики можуть виплатити претенсії Америки, але на умовах довготермінових сплат, і то лише тоді, як Америка дасть кредити. Притім форма визнання російських боргів мусить бути така, щоби большевики „зберегли своє лице".

ЕПИСКОПСЬКА ЗАГОРІЛІСТЬ.

ПАРИЖ, 26. жовтня. — В маленькому французькому місті Пан має бути відслонення памятника Камбови, бувшому премієрови французького правительства. Камбо відомий з того, що при ньому римська церква була остаточно усунена у Франції від влади.

Тепер епископ дієцезії, в яку входить місто Пан, оголосив відслонення памятника „публичним гріхом" та зарядив на ту неділю спеціяльну молитву в церквах своєї дієцезії. Епископ називає Камба „великим ворогом божого правління", але французькі патріоти шанують память його, як великого державного мужа, що визволив Францію від середньовічного гнету римо-католицької церкви.

ОХОРОНА НАСЕЛЕННЯ ПІДЧАС ВІЙНИ.

ШУКАЮТЬ ЗАСОБІВ, ЯК ОХОРОНИТИ ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ ВІД ГАЗОВОЇ ТА ПОВІТРОВОЇ АТАКИ.

ГАГА, 26. жовтня. — Міжнародня комісія для виробления засобів до охорони цивільного населення від газу підчас війни рішила поширити свою діяльність на инші засоби війни. В майбутній війні може ще більшу шкоду, ніж гази, населенню буде робити повітрова фльота та артилерія.

Тепер винайдено до тисячки ріжнородних газів. Повітрова фльота може летіти далеко в глиб території свого противника, артилерія може так само стріляти далеко. Населення не може укритися навіть у глибоких підземеллях, бо тепер винайдено такі бомби, що зариваються глибоко в землю де експльодують, пролежавши 36 годин.

Німецькі делегати пропонують заборонити повітрову атаку на ворожу територію глибше ніж на 19 миль.

ЕСПАНІЯ НЕ ЗМОЖЕ КУПИТИ ЦЕПЕЛІНА.

МАДРИД, 26. жовтня. — Як відомо, Еспанія має намір купити повітроплав „Граф Цепелін", щоби завести сталу повітрову комунікацію між Еспанією та Арґентиною. Для того треба побудувати величезні ганґари в Севілі та в Буенос Айрес, що вимагає великих коштів.

Коли Еспанія не дістане в скорому часі потрібних грошей, то вона не зможе купити повітроплава.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРЕЗИДІЯЛЬНА ЧИ ЕПИСКОПСЬКА КАМПАНІЯ?

Один з наших громадян з Гартфорд, стейту Конетикат, повідомив редакцію, що до їх міста прибув висланник демократичної виборчої кватири з Ню Йорку, щоби переконувати Українців, щоби голосували за Смитом. „Місцевих громадян — пише громадянин — обурила та поїздка тому, що тим делеґатом був др. Цегельський, редактор „Українського Вістника", котрого ще не так давно так гарно хвалив вшехпольський „Нови Свят". Але й це щеб ми дарували др. Цегельському, колиб він не мішав американських справ з українськими. Бо Смит одне, а еп. Богачевський друге. Др. Цегельський хотів би за одним махом допомогти вибрати Смита, а разом з тим і оборонити еп. Богачевського і його рутенську політику та не допустити до того, щоби вірні укр. греко-кат. церкви дістали в свої руки церковно-народне міліонове добро, яке вони самі зложили. Др. Цегельський може закладати собі демократичні комітети в справі допомоги виборчій кампанії Смита, але не повинен за фонди демократичної партії їздити і підкопувати Обєднанне і закладати свої комітети, які висилали би збірки прямо до краю. Бо все те вносить між нарід анархію. Коли др. Цегельський має якісь пляни, то хай вийде зі своїми рутенськими отцями духовними, з якими він тут злучився, на верх. Хай скличе народне віче явно і славно, а тоді почує, що і як нарід думає про його „високу політику". Він почує, що нарід думає про еп. Богачевського, рутенських отчиків і про нього самого, а як ставиться до тих, що кажуть народови обстоювати свої права".

До слів нашого громадянина можемо додати таке:

І ми є тої думки, що кожда американська партія може собі вести свою пропаґанду так, як їй до вподоби. Вона і може добирати собі таких людей, які їй догідні. Але в інтересі тих партій не лежить розбивання української іміґрації. Цілком певно, кожда з них, а тим самим і демократична виборча кватира в Ню Йорку, не погоджується з тим, щоби разом з кампанією за їхнім кандидатом, вести ще епископську чи яку другу кампанію. А коли др. Цегельський використовує поїздки в справі Смита для інших політичних цілей, то він тільки шкодить тій справі, за якою поїхав аґітувати.

При тій нагоді мусимо звернути увагу на те, що між українською іміґрацією вештаються вже від довшого часу ріжні особи, які приватними письмами чи „підшептами" пробують внести в наші ряди заколот та підкопати довіря загалу до тих одиниць, що займають в нашому громадянському життї відповідальні становища. Ми тільки стверджуємо, що так діється, бо певні, що наш загал вже сам розпізнає кукіль від зерна.

ПО ПОВОРОТІ ПІЛСУДСКОГО З РУМУНІЇ

I.

Маршал Пілсудскі вернув нарешті з Румунії до Варшави. Ціла та прогулька була буцім-то лише для відпочинку, тимбільше, що має він там якогось богатого приятеля Поляка, котрий має свій власний, пишний замок. Ніхто однак в той „відпочинок" так дуже не вірить, а вже найменьше той, хто знає невсипучу енергію, роботоздатність та непосидючість Пілсудского. Є це впрочім людина, котра не піддається простому „круговоротови случаїв і подій", але котра сама хоче над ними панувати і спрямовувати їх до ясно нею означеної цілі.

Біограф його „Януш Єнджеєвіч — каже про нього, що „ціле його життя було тяжкою боротьбою з услівями та з ворогом" — і ми бачимо й тепер, що його ціла енерґія є спрямована до запановання над „услівями" („варунками" — як зве їх Єнджеєвіч), над „услівями", в яких находиться його держава, до котрої збудовання він власне найбільше причинився.

Щодо „ворога", то Польща має не одного, а окружають вони її з усіх майже боків. Треба знати іменно, що і Чехи — вже хочби через своє хоробливе москвофільство до особливших поклонників Польщі не належать, тим більше, що знають, як вона радаби дістати безпосередну полудневу границю з Мадярами за ціну віддання нашого Закарпаття тим послідним. А і Румуни не від того, щоби прилучити бодай ще частину нашої Гуцульщини до своєї „Романія маре". А достаточним титулом для них можуть бути хочби й назви деяких наших карпатських верхів, річок та місцевостей (як от н. пр. Аржелюжа), по котрих звуці можна додумуватись латинського (римського) або й румунського походження тих назв.

Та це дрібниця і поправді сказавши, Румунія (крім далекої Франції) це ще один польський союзник, лише, що дуже непевний. Він іменно розганяється до активної участи лише там, де може іти — як то кажуть — „на певняка"; а де шанси непевні, там Румуни не люблять наставляти своєї шкіри.

І так на приклад — у балканській війні 1912-1913 року — Румуни рішилися доперва тоді на активну участь, коли Болгари вже були побиті і дорога для Румунів стояла вже отверта. Тоді вони вигідненько загорнули собі Добруджу (живуть там і доси потомки наших Запорожців), а навіть перейшли через Дунай і вдерлися в саму середину Болгарії.

І підчас світової війни Румуни виступили активно доперва тоді, коли після їх думки осередні держави були вже достаточно ослаблені. — Зпочатку їм не повелося і ґенерал Макензен побив їх на голову, але остаточно вони вийшли на своє: загарбали і Семигород і значну частину мадярської рівнини і Буковину і Бесарабію. І так вони вже опинилися недалеко **Одеси, на** котру **мають великий „храп",** і надія на неї головно піддержує їх при союзі з Польщею. Лише, що в тім випадку заходить у них так звана по німецьки „рехнунґ оне вірт", або: „рахунок без господаря". — Досить, що п. Пілсудскі вернув уже до Варшави. Вертав він дуже осторожно через наші краї; уже в ночи перед його подорожю стояло на кождім кільометрови залізної дороги по вісім сільських вартівників і по двох постерункових. В день знову ревідовано безперестанно цілу трасу при помочи їзди на дресинах. Перед самим потягом гнала мов шалена осібна льокомотива, щоби ще в послідній хвилі контролювати шлях. Одним словом: **страх перед УВО** (Укр. військовою орґанізацією) **має великі очи.** І так якось дві неділі тому зауважено в ночи в однім місци на шляху двох людей, як щось маніпулювали коло шин. Їх сполошено але незловлено, тож дуже легко могли виконати свій плян иншим разом. Осторожність була отже дуже на місци.

Доста того, що п. маршал заїхав щасливо до Варшави і розпочав своє „уржендованнє". Але тепер пронеслися знову по европейській пресі ріжні поголоски про це, що властиво п. маршал в Румунії робив і чи повелися йому його заходи. Щоби упередити ті поголоски, видав **румунський уряд** навіть осібний **комунікат,** з котрим в усякому разі варта також зазнакомитися. Звучить він ось як:

„Маршал Пілсудскі полишив власне по більше як шістьнедільнім побуті Румунію. Маршал прибув сюди, щоби з уваги на свою виснажаючу роботу використати відповідно свою відпустку. Його перебування в Румунії було й справді лише відпусткою задля відпочинку. Перед виїздом з Румунії — було його бажанням зложити в Букарешті ряд урядових **візит** (відвидин), котрі мали однак характер лише виключно **товариської чемности.** З уваги на польсько-румунський союз і стислі відносини поміж обома державами відвідини були впрочім чимось вповні природним. Підчас стрічі маршала з членами румунського уряду не було бесіди про зміну союзного договору ані про якісь нові політичні договори. Союз Румунії і Польщі лишиться цим, чим був доси, а то **союзом чисто дефензивним** (оборонним), а ціль його полишиться все та сама, а іменно: **удержання мира.** В політичній орієнтації обох країв не є предвиджені ніякі зміни".

Ось що каже урядовий румунський комунікат. Але такі комунікати — а вже передовсім румунські — не мають в світі політичнім великої вартости, так, що вже більше довіря мож мати до звісток, подаваних часописями. Іде лише о це, чи дотична часопись є знана з того, що має добрих і впливових кореспондентів, і що прислані їй звідомлення вона легкодушно не оголошує на своїх шпальтах, але докладно їх оцінює та сортує.

І ось нпр. сербська, білгородська **„Політика"** пише, що ціллю переговорів Пілсудского з румунськими державними мужами були старання о **союз,** котрий би злучив держави **від Балтійського аж до Чорного моря.** У тій комбінації гралоби найважнішу ролю втягнення до союза **Греції** та **Мадярщини.** Показалося однак, що рум. міністер Братіяну спротивився такій програмі, в котрій булоби місце і для Мадярщини.

Того рода старання Пілсудского треба — по думці „Політики" — приписати впливови Італії, котра хотілаби допровадити до спільного співділання поміж Польщею, Італією, Болгарією, Мадярщиною та Туреччиною. (Очевидно, в цїли держання в шаху Югославії. Кл. Об.).

Братіяну відкинув рівнож і таку оферту, і томуто звернулась Польща до иншої комбінації, а то до опертя лише на **чисто французькій орієнтації.**

Це послідне твердженне „Політики" не є однак нічим новим. Польща давно вже цею орієнтацією жиє, але Бог високо, а Франція далеко, отже річ зрозуміла, що вона старається і о близших союзників, а першим з них булаби безумовно Мадярщина, котра має багато до зискання, а мало до втрачення. Вправді формально вже істнуючим союзником Польщі є, як бачимо, Румунія, але під оглядом військовим мала Мадярщина мала би для Польщі далеко більше значіння, ніж велика, але дрантива Румунія (про це вже була бесіда в „Свободі" — Кл. Об.).

Дуже поважний і знаний в культурнім світі дневник **„Берлінер Таґеблятт"** помістив власне телеґрафічне звідомлення свого букарештенського кореспондента про ролю, яку відограв Пілсудскі в Румунії підчас своєї „відпустки".

На його думку мала гостина Пілсудского на цїли **посередничення поміж Румунією і Мадярщиною,** а евентуально також поміж Мадярщиною і малою антантою. Маршал Пілсудскі конферував в Румунії не лише з членами тамошнього уряду, але й з представниками партій опозиційних, зосібна з послом Маню. Однакож ті старання не повелися в обох напрямах.

Треба іменно піднести, що Мадяри лише в тім випадку згодилибися на виправу на совети у спілці з Польщею і Румунією, коли би та послідна згодилася на відступлення їм значної частини тих країв, що перше належали до угорської корони, а всемогучою волею антанти зістали віддані на поталу Румунії. Кажемо „на поталу", бо навіть Румуни в тих краях (нпр. в Семигороді) замешкалі волять теперь давне панованне Мадярів над ними, ніж теперішну бандитську господарку скорумпованих до ґрунту румунських бюрократів.

Пілсудскі пробував наклонити конче **Румунів до територіяльних уступок для Мадярів,** прирікаючи на випадок збройного конфлікту з советами мілітарну мадярську поміч, але Румуни на таке не пішли. Тай взагалі коли і який уряд згодивбися на якісь територіяльні уступки, не будучи до того примушеним?!

(Далі буде)

ДВІСТА ЛІТ ҐУЛІВЕРА.

Цього року минуло двіста літ, як у Лондоні (1726 року 28. жовтня) появилася книжка в двох томах, автором якої був зазначений „Лемуел Ґулівер, бувший капітан богато кораблів". Здлива насмішка над сучасниками зі світа політики і церкви, над сучасними звичаями, а рівнобіжно з тим знаменитий гумор, були прикметами цієї нині в усьому світі знаної книжки, написаної Джонатаном Свіфтом. Доля книжки була доволі цікава. Свіфт, по його власним словам, хотів не забавляти читачів, а посердити їх. Він написав свою книжку, переповнений зневірою „до звіря, якого називають людиною". В книжці богато різкостей, але користолюбні видавці скоро переміняли її, приспособили для діточого смаку. І так із різкої сатири, переповненої докорами на сучасність, „Ґулівер" перемінився в цікаву книжку для дітей. Хто не читав її дитиною? Але „Ґулівер" має богато читачів і зпоміж старших.

Б. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(36)

Чаплінські ще не побіг з доносом до старости, бо гадав, що якось більше провідає про ту грамоту, та про роботу на два боки. Впрочім ожидав з Варшави важної вісти. Він написав був до одного свого приятеля у Варшаві, що приставав з писарями королівської канцелярії, щоби провідав, чи Хмельницький дістав королівську грамоту на Суботів, яку і коли. Відповідь Чаплінскі дістав аж в лютім (1647 р.). З тою відповіддю і з доносом Онія пішов до старости.

— Що козаки мають якусь королівську грамоту про їх привілеї, се для мене вже не є ніякою новиною, — Конецпольскі відповів. — Про сю грамоту вже скрізь балакають. Не новина також, що Хмельницький і його приятелі роблять на два боки. Біда лиш в тім, що не маємо доказів. І ти їх не приносиш. Новиною для мене тільки те, що грамоту на Суботів Хмельницький дістав уже по смерти мого батька; вже тоді, коли ся королівщина була моя. Він потай мене витуманив від короля... моє. Я щось мушу з сим зробити. Як яким способом не супротивлюся, то король готов ціле моє староство роздарувати другим... ще й зрадникам.

— Найліпше булоби зараз таки заїхати Суботів...

— Зараз ні. Не знаю, що кого. Я не хотівби ізза якогось там козака розпочинати явну війну з коронним гетьманом.

— Як маю ласку ясновельможного мого пана старости і коронного хорунжого, то мені коронний гетьман нідочого не потрібний і він ніяк не може, зглядно не схоче пошкодити мені. Його ласки не потребую, його гніву не боюся. Як я що зроблю, коби лиш не проти річи посполитої ані проти особи гетьмана, то пан гетьман на пана старосту не може гніватися. Заїду Хмельницького без відома ясновельможного займу Суботів будьтоби для підстарости, отже для наслідника Михайла Хмельницького на тім уряді. За такий мій заїзд староста чейже не може відповідати. Коли староста Данилович дав ті ґрунта для підстарости, то право сидіти на них має тільки підстароста. Перший підстароста, чи його кости лежать десь на цецорських полях. Тепер Хмельницький підстароста, чи я?

— Ти се дуже хитро вимудрував. Роби, що хочеш, тільки мене не мішай до того. Я про ніщо не знаю. І не квапюся. Ліпше буде зробити тоді, коли проти Хмельницького призбирається більше доказів зради. Але щоб ти не зробив, твій заїзд не сміє бути гетьман думає про Хмельницьти рабунком. Забрати вільно тобі тільки землю і се, що з неї виросло. Гроші, хатню обстанову лиши Хмельницькому.

Колиж бо гроші Хмельницького та все те, що в суботівськім дворі, також виросло з загарбаної ним землі.

— Як ти вирахуєш, що то вийшло з землі і що є праця самого сотника та його батька? Як відділиш одно від одного?

— Хтоби там рахував і ділив? Як брати, то брати!

— Така моя воля! Все те, що в самім дворі, лиши Хмельницькому.

— Колиж бо у него мабуть таємнича королівська грамота. Вартоби дістати її. Може є й які инші письменні докази зради. Бо що якийсь зрадливий заговір є, даю мою шию.

— То перетруси двір. Як щось таке знайдеш, забери і принеси мені. Решту я вже сказав і не відкликую... всьо, що в дворі, лиши йому.

Від старости Чаплінські вийшов, затираючи руки. Пішов просто до Аврумка.

— Олена боїться Хмельницького, — думав, — отже тому не відповідає мені. Як возьму Суботів і вона, хоч поневільно, опиниться в моїх руках, то їй вже нічого буде боятися. Сама зависне на моїй шиї. На один стріл вбю два заяці. Олена буде моя і Суботів буде мій.

Хмельницький замітив, що від якого місяця Олена вимиває його. Як зійдеться з нею, то вже ніколи сама перша не забалакає до него. Як він забалакає, то відповідає коротко, від нехолу. Зробить свою роботу, тай щезає. Сидить в своїй кімнаті і Бог знає, що там робить. Мабуть спить. І нині було так. Сотник сидить з всіма дітьми в теплій комнаті. Балакають, співають. Олени нема.

— Чи не знаете діти, що таке Олені? — спитав. — Чи хто з вас обидив її, чи може нездужає? Бо й якась бліда ходить, марніє.

— Ніхто з нас не може бути причиною, — відповіла Катря. —. Але вона справді не така, як бувало. Я вже нераз і не два наскочила на неї, як плакала.

— Мушу я побалакати з нею.

Хмельницький вийшов з комнати, підійшов до дверей комнати Олени і застукав.

— Прошу! — Олена відповіла, підводячися з турецького дивану, на котрім лежала. Ще не встигла встати, коли Хмельницький увійшов.

— Сиди, сиди! — сказав, сідаючи сам.

Вона таки не сіла на дивані, тільки на дзиґлику просто нього.

— Що тобі, Олено? Ти якась не своя. Чи не здужаєш, чи хто чим вразив тебе?

— Кождий має свої турботи, свою журу — Олена відповіла виминаючо.

— Якіж то турботи?

— Бувають такі, про котрі чоловік не розказує нікому, тільки давить у собі.

— Чомуж не сказати? Може знайшласьби яка рада...

— Хібаж вам аж казати треба? Ви самі знаете, що я ще молода, та... та що мені... світ завязаний.

— Тобі світ завязаний? Та чим, ким?

— Моєю недолею. Я ще молода. В моїх жилах кров, не сирватка. Моє щастє було таке коротке...

— Ти що лиш тепер додумалася до того?

— Раньше не було коли. Коли ви мене привезли сюди, то в моїй памяти були ще свіжі спомини про те нещастє, в якім я застрягла, і про те, що мені грозило. Я була ущасливлена тим, що ви мене витягли з сего болота. Тепер та біда вже далеко за мною. Мене відчепилися думки про те, що було, отже зачали морочити про те, що буде.

— Щож таке буде?

— Ось в тім і хиба, що не знаю. В моїх жилах кров грає, кипить... А я... кисну. Кисну і скисну.

Хмельницький вдивився в неї і хвилю думав. Взяв у свої долоні її, на колінах сперті руки і впяливши в її очи свій огнистий зір, промовив:

— Ти, Олено, як киснеш, то хіба, що сама хочеш. Ти, коби лиш пальцем кивнула, то зараз малаби се, чого домагається твоя кров... Хібаж я тобі вже за старий?

Олена вихопила руки з його долоні, закрила ними лице і хвилю сиділа так без відповіди. Знов спустила руки на коліна і промовила зимно:

— Хіба на ваш приказ. Ви маєте право до того, бо з болота ви витягли мене і я ваша невільниця.

— Тільки на мій приказ?

Як не мушу инакше, привеволена силою чи обовязком, то хочу тільки по божому.

— І я рад би. Як поєддаються мої доньки, то може побалакаємо.

— До тої пори я до решти скисну.

— На се нема ради. Хіба ти наважила покинути мене... Але, гадаєш, що тобі буде так легко знайти иншого? Очевидно гідного, бо за будького не варто віддаватися.

— Як ви не схочете дати мене, то не покину вас, бо мій обовязок служити вам до гробової дошки. Але як ви не можете самі, а позволите, то бувби гідний. Правда, я воліла би лишитися тут, але... моя кров ще молода.

— Ти вже маєш кого на приміті? — сотник спитав тривожно.

— Я його ні... він мене.

— Хтож то такий? — Хмельницький спитав, схопившися з дивану.

— Підстароста сказав мені, що любить мене, — Олена відповіла ледви чутно. Сказав, що хоче жити зі мною по божому.

— Хто?! — Хмельницький аж заревів, але в ту мить схаменувся.

Олена не мала сміlости повторити.

— Давно? — спитав ласкавіше.

— Тоді, коли тут був за чиншом.

— Чомуж ти мені того зараз не сказала, тільки так довго мучилася? Ти боялася?

— Я не боялася, бо ви все були такі добрі для мене. Але я все ще надіялася, що мене полюбить той, що вже має право до мене... До мене... з душею і з тілом. Я ждала. Бачучи, що моя надія марна, я стала думати про иншого, бо моя кров довше не годна видержати.

— А як би я так схотів з тобою по божому?

— Ви ще питаєте?!

— Оленочко! — сотник спитав, обіймаючи її. — Чи ти тільки з вдячности, з обовязку, чи й троха любиш мене?

— Ви питаєте? Ви не доміркувалися того ще тоді, коли везли мене сюди?

(Сотник сильніше пригорнув її до себе і шепнув до вуха:

— З неділі вінчаннє.

Вона повисла на його шиї і стала виціловувати.

— Чому ти, Богданочку, не сказав того слова зараз тоді, коли мене привіз сюди?

Бо дурний був. І через діти. Ну, також того підстарости ще не боявся.

— Отже я таки змудрувала його, — Олена подумала. — Взяла його на заздрість.

На другий день дві, чи три години зполудня, Хмельницький виряджувався до Чигирина. Олена сиділа в своїй комнаті при вікні і з ґудза Чаплінського вилуплювала туркусові очка. Вилупила одно і поклала на вікно. Вилупила ще одно і поклала біля першого. З одним, що вже раньше хибував, ґудз мав тепер три сліпі очка.

— Чи ґудза передати Хмельницьким? — подумала. — Троха небезпечно, бо готові таки зараз почубитися. Але... чи не все одно, нині або завтра? Що має бути, нехай зараз буде. Встала і хотіла вийти до Хмельницького, коли він сам увійшов.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РІДНО-ШКІЛЬНИМ КУРАТОРАМ В ШИКАҐО.

Читачі певно пригадують собі, як двох студентів з Шикаго захотіли спасати „Рідну Школу" від кризи тим, що хотіли її повалити, а на її руїнах збудувати їхню Рідну Школу, яка нагадує комуністичну школу. Читачі це знають з моєї дописи, яку я присвятив тим двом студентам.

Один з них, п. Шуль, прочитавши мою допись у Свободі, помістив на неї відповідь у комуністичних „Укр. Щоденних Вістях".

На початку сеї відповіди п. Шуль заявляє, що він обмежиться до заперечення моїх тверджень. Але, чим далі він поступає зі своєю відповіддю, тим меньше він ужчває заперечень моїх тверджень, а тим щедріше оперує такими висловами, як отсі: „Таких дурниць не найде в бруковій пресі найгіршого сорта"; такого чоловіка „бюро патентів певно відошле до психіятра"; „таких людий, що арґументують самі з собою, світ уважає диваками"; „таких людей, що самі з собою арґументують, світ уважає півголовками"; „нормальний спосіб думання вам невідомий", і так далі.

Як мені полемізувати з того рода фільософом? Як полемізувати з людиною, що послугується того рода способами? Хто взагалі буде дискутувати з людиною, яка вживає таких лайок? Що зробить усякий чоловік, колиб на вулиці до нього приступив хтось, що вживає таких слів?

Яка ціль може лежати в такій лайці? (Чейже полемікою сього назвати не можна?) І чи причиниться сього рода писанина до вияснення справи „Рідної Школи? Чи навчить вона чого читачів „Нового Життя" або „Щоденних Вістий"?

А що вже можна говорити про полеміку, в котрій уживается такого фільософічного чи льоґічного прийому, як отсей:

„Знаючи вартість Вашого льоґічного думання, я можу точно означити Ваш квоціент інтеліґенції. В рекордах Департаменту Експериментальної Психольоґії я найшов, що квоціент інтеліґенції людей, котрі думають Вашим способом, е 25. Це рівняється інтеліґенції дитини, що пасе кури".

Спитаюся я тепер, який е „квоціент інтеліґенції" людини, котра в той спосіб причіпляеться до імени? Яке свідоцтво своїй інтеліґенції давби чоловік, який приміром учепивсяби імени демократичного кандидата Смита та казав, що йому треба бути ковалем? Я спитаю, чи далиби такому чоловікови „квоціент інтеліґенції" 25? Чи признали би такому чоловікови „квоціент інтеліґенції" дитини?

Пан Шуль підсуває мені, що я маю пошану до всяких докторів, яких натворив австрійський цісар Франц Йосиф І. Він каже, що всі ті докторати що е обчислені на те, щоби страшити робітників і селян. Так пише п. Шуль. А тимчасом він гнівається на мене за те, що він має перший іспит, а не згадав про те, що він „покінчив Каледж Штук, Літератури й Наук Шікаґовського Університету і на 151-ій конвокації мені Шікаґовський університет надав академічний степень, Бечілор оф Філасофі". Коли докторати, понадавані австрійским цісарем, страшать селян і робітників, то які чувства мусять оґортати робітників і селян на вид сих довгих і незрозумілих титулів, писаних великою буквою, тих бичілорів оф філасофі?

Пан Шуль гнівається на мене, що я згадав, що він має перший іспит. Він гнівається на мене і на Свободу, а рівночасно каже: „Я не дописав у Щоденних Вістях додатну з першим іспитом, бо нашу допись адресовано до „Нового Життя", і „Укр. Щ. Вісти" виразно зазначили, що вони роблять передрук, а в оригіналі зайшла друкарська помилка". Коли в оригіналі зайшла помилка, що пан Шуль має перший іспит, то чого пан Шуль гнівається за ту похибку на мене та на „Свободу"? Чому він не шукає собі сатисфакції там, де зайшла похибка? Чого він винуе мене за похибки „Нового Життя" чи кого там? Як назвати таке поступовання?

Я приймаю до відома, що пан Шуль має більше як перший іспит, що він має всі довгі наукові титули. Але при чому всі ті титули тут, при полеміці про Рідну Школу? Чи вони доказують чимнебудь, що пан Шуль має слушність? Чи як пан Шуль скаже, що австрійські докторати нічого не варті, а велике значінне мають другі шкільні титули, які надають в американських школах, то зі сього вже вийде, що пан Шуль має слушність у своїй критиці Рідної Школи?

Щодо визиванок, якими так щедро послугується пан Шуль на мою адресу, то я скажу, що про се явище каже самий пан Шуль. Пан Шуль пише:

„Наука психольоґії говорить, що чим хто кого прозиває, тим він боїться бути". Инчими словами, чоловікови грозить небезпека того, проти чого він бореться руками й ногами, не стидаючися навіть визиванок. Чомуж пан Шуль визиває свого противника в дискусії ненормальним у думанню, людиною, яку треба післати до психіятра? Чому пан Шуль лає свого противника так: „Такого чоловіка світ уважає півголовком, а з півголовками ніхто не вдається в льоґічну дискусію"?

Чи треба примінити слова пана Шуля до самого таки пана Шуля?

Інж. Степан Куропась,
Шикаґо, Ілл.

ПРОТЕСТ УКРАЇНЦЯ ПРОТИ ЗАЧИСЛЕННЯ ЙОГО В МОСКАЛІ.

В геркимерській ґазеті „Івнинґ Телеґрам", появилася була недавно така новинка:

Rev. and Mrs. John T. Krohmalney, of 331 Moore avenue are to take up their residence in Reading, Pa., where Mr. Krohmalney, former pastor of the Russia Orthodox church here, will assume charge of three churches in that vicinity.

Mrs. Krohmlaney and daughters, Olga and Vera, will leave at 10:37 Sunday to join Rev. Krohmalney who has already assumed his duties.

While in Herkimer, where he was located for nearly five years, Rev. Krohmalney had charge of the Russia Orthodox churches in Utica, Rome, Herkimer and Little Falls. He left Herkimer four weeks ago for Reading and upon decison to accept the charges there, the rest of the family will join them. They will live at 329 Pine street, that city. Best wishes of many friends here accompany them.

Ся новинка містить богато неправди. Неправдою передовсім е, що парохія о. Крохмального е „російська православна", а правдою є, що українська греко-католицька. Через те ціла громада обурена на те, що її причислено між Москалів.

Хто відповідальний за сю фалшиву інформацію? На якій основі американська ґазета подала, що парох української греко-католицької церкви е парохом московської православної церкви? На основі якої інформації подано, що церкви в Ютиці, Ром, Геркимері й Лител Фолз е московські, коли се церкви українські? Хто перекрутив українські імена дітий пароха й Ольгу назвав Ольґою, а Віру Верою?

Коли у ґазеті появилася фалшива нотатка про церкву, то хто був у першій мірі покликаний спростувати нотатки?

М. Р. У.

ЧИ БОГАТО ХІСНА З ТАКОЇ ПРОПОВІДИ НАРОДОВИ?

В неділю, 21. жовтня, прибув до нашої громади еп. Богачевський, щоби заступити місце нашого пароха о. Левицького, котрий тепер тяжко хорий. Еп. Богачевський відправив Службу Божу і виголосив до парохіян проповідь.

Говорив еп. Богачевський, що вкоротці прийде велика нужда і великий голод на нарід на землі, бо нарід зневажае папу римського, заступника св. Петра й самого Бога, і заступників папи, то е епископів. Говорив, що люди відкидаються від своеї католицької церкви, а шукають других божків, котрі не е уповноважені св. Петром. За українській нарід спімнув раз, коли сказав: „Ви, Українці, помоліться до Господа Бога, щоби на вас ще не зіслав тої кари нараз!" Проповідь робила на присутних враження, що він хотів нею вірних застрашити.

По Службі Божій урядники парохії зібрались на офіс, щоби з ним дещо поговорити, але еп. Богачевський схопив за капелюх та в двері. З людьми говорити не хотів.

Парохіянин.

Др. Волод. **Клодницький.**

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(30)

(Продовження).

2. Монархія.

В цій формі держави населення інакше як в деспотії себе почуває, бо тут характер законів вже інакший. В монархії домінує гордість на свою державу, розуміння, що не всі люди однакові, пошана до власти та цінення „шляхотних вчинків і поривів".

3. Аристократична республіка.

В цій державі мусять панувати, на думку Монтескіе, політичні чесноти. Що уважає Монтескіе політичною чеснотою? Політичною чеснотою, на думку Монтескіе, е розуміння і змагання до добра загалу до тої міри, щоб кожний громадянин був готовий навіть почести для загалу особисті жертви. Дальше, в аристократичній республиці має домінувати умірковавість і розуміння релятивної рівности (Принціп релятивної рівности полягає в тому, що хто більше має обовязків супроти держави, той має більше права).

4. Демократична республика.

І в цій державі мусять бути розвинені політичні чесноти, себто у кожного громадянина повинно бути виплекане почуття і бажання добра загалу та готовість громадян поносити особисті жертви для добра загалу. — Окрім цього в демократичній державі мусить бути розвинене **почуття і розуміння рівности.**

Монтескіе, обговорюючи наведені чотири форми держав, підкреслює, **що як держава не має того духа, який повинен знаменувати таку чи сяку форму держави, то вона (держава) е не життездатною.** Як треба розуміти наведене місце? Відповідь наша на це ось така: Держава на перший погляд виглядає як сума реальних чинників, які входять в склад держави. Як ми дивимося на якунебудь державу, то ми бачимо ось такі 3 реальні чинники: 1) державну територію, 2) нарід та 3) правительство. Річ зрозуміла (так нам здається), що коли згадані 3 елементи є, то вже є держава. На думку Монтескіе, держава окрім тих трох реальних чинників мусить мати ще четвертий чинник, чинник духовий, моральний, який в суті річи є найважнійшим чинником. Це розуміння моральної сили держави уґрунтували в останьому десятиліттю німецькі державознавці. Головним речником цього глибоко фільософічного поймання держави є **Dr. Kelsen,** професор віденського університету. Він іменно у свойому творі "Staatslehre" („Державознавство") уґрунтовує, що держава в першу чергу е твором моральної, духової натури народа. Kelsen дефінює державу головно як суму моральних потенцій. „Ein Staat ist der Wille zur Geltung einer eigenen Staatsordnung" („Держава це сила-воля в тому напрямі звернена, щоб був свій державний лад"). На думку Кельсена, як у громадян якоїсь держави (розуміється в більшости) немає тої сили-волі, то вона звільна завмірає і наближається до упадку, до смерти. Примірів на це ми маємо чимало. Австрія і Росія пр. жили так довго, доки було хотіння у громадян, щоби вони жили. Завмерло хотіння у громадян, тих держав, (щоб істнував австрійський чи російсько-царський лад) — то і повмірали обі ті держави. Подібний процес, процес завмирання відбувається нині на наших очах в Польщі. **Майже половина громадян польської держави не хоче істнування польського державного ладу і через те польська держава не кріпшае, але хворіе-завмірае.** Воля Українців, Литовців, Білорусинів, Німців звернена в тому напрямі, щоб не було державного-польського ладу. Польща хворіє, хворіе-завмірає і вмре такою смертю, як Австрія або Росія.

Найкращий примір духової, моральної сили народа ми бачимо у Німців. Німці відбудували свою мечем звойовану батьківщину і дійшли за короткий час до того, що найбільші вороги Німців сьогодня клонять голови перед німецькою державою.

Та вернімось назад до Монтескіе. Проаналізувавши моральну потенцію держави, себто відношення громадян до державної форми, ми зупинімся на шестому уступі 11. тому „Духа законів", який має заголовок **„Про свободу народа".** Тут Монтескіе учить, що той нарід є свобідним народом, який має свою конституцію, іменно таку конституцію, щоби його обороняла перед насильством. Конституція є доброю тоді, коли сила власти державної е поділена на три галузи: а) **закокодатну,** б) **адміністраційну,** в) **судейську.**

а) законодатна влада.

Законодатну владу, на думку Монтескіе, повинен мати в своїх руках нарід, бо лише свобідний нарід сам собі може установити такі закони, яким він може повинуватися. Ніхто інший, а лише сам нарід, знає найкрасше свої потреби і тому ніхто не може сотворити красших законів для себе, як самий нарід.

Нарід одначе, як цілість, на думку Монтескіе, не може укладати законопроектів і голосувати над ними. Нарід мусить мати своїх репрезентантів-послів до парляменту, який е законодатним тілом. Всвід за цим нарід мусить собі вибирати послів, які в його імени мають укладати закони. Тут вказуе Монтескіе на Англію. Право голосу приелугуе всім повнолітним, независимним громадянам.

(Дальше буде).

— Цей ваш стінний годинник якийсь гарний, але йде мабуть зле?

— Та ніби так, ніби і ні. Треба лише розумітися на ньому. Коли показуе пів до семої, а бе одинацяту, то тоді е точно пів до деватої.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Звіт з концерту Сальомеї Крушельницької.

Отсим подається до загального відома, що весь дохід з концерту пані Крушельницької з дня 8. квітня 1928 виносив $1881.25. Весь розхід виносив $1725.50. Чистого доходу осталось отже $155.75.

Дохід з сего концерту був призначений на памятник Т. Шевченка в Детройт. Та з огляду, що за таку малу суму годі щонебудь починати, Екзекутива Комітету, рішила розділити сі гроші по половині і відіслати на Рідну Школу та на українських інвалідів в Галичині.

Др. А. Т. Кібзей,
скарбник Викон. Екзекутиви.

— Як, пані, можу здобути вашу любов?

— Дрібничкою...

— А саме?

— Здобудьте насамперед зо три міліони долярів.

ВІЧА В СПРАВІ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Віча в справі „Рідної Школи" відбудуться:

Ню Кенсінґтон, 28. жовтня, 2. год. попол. галя Народ. Дому.

Ембрідж, субота, 3. листопада, 7. год. 30 мін. вечер.

Карнеґі, неділя, 4. листопада, 2. г. попол., галя гр.-кат. церкви.

Мікіз Ракс, неділя, 4. листопада, 5. год. попол., галя У. Н. Дому.

Батлер, вівторок, 6. листопада, 7. год. вечер, галя Нар. Дому.

Гвілінґ, В. Ва., неділя, 11. листопада, 2. год. попол., в українській галі при 42 вул.

Йонґставн О., неділя, 25. листопада, 2. год. попол., галя Народного Дому, В. Реен вул.

На всіх вічах буде реферувати делеґат „Рідної Школи", Лев Ясінчук, який недавно приїхав зі старого краю.

Обовязком кождого Українця і Українки являтися на тих вічах. Справа дуже важна.

Центральний Комітет.

— Якже справується цей новий помічник, що я вам його поручив?

— Як байсикел.

— Що то значить?!

— А так, бо рухається щойно тоді, коли на нього всідаю, а все ним треба кермувати.

Прошак: Чи не дали би пані бідному чоловікові якесь тісточко; я від двох днів не мав нічого в устах.

Дан Берґман.

ЖІНОЧИЙ ПОЛК.

(Гумореска. — Із шведського)

Мого приятеля Альфреда можна дуже жаліти. Він жиє у невідрадних родинних відносинах. Не тому, приміром, щоби його не любила його жінка; навпаки, вона робить, що в її силах, щоби його розпестити.

Та він має не лише її; він має також свою маму і свої обі старші сестри та маму і бабусю своєї жінки. Всі ці жінки жиють у нього і лише для нього та майже душать його своєю любовю й опікою.

Хтось може сказав би, що мужчина серед стількú самих жінок таки мусівби вибитися в житті та що Альфред є щонайменше командантом свого жіночого полку. Навпаки! В цьому полку є лише один вояк, а саме Альфред. Всі жінки це шефи.

Ще було би яко-тако, колиб шефи були зі собою в згоді, так що Альфред знав би, до чого має приноровлюватися. А жінки поділилися на два ворожі табори та поборюють себе всіми дозволеними і недозволеними засобами. Що він, так сказати, переносить війну на своїх плечах, то при цьому він мусить пропасти. Не є то приємно при витяганню линвою бути линвою.

Недавно вернув раз Альфред до дому нездоровий, змучений, невеселий, життя надоїло було йому. Та колиб його оставили були в спокою з Ґроґом у ліжку, то на другий день міг би був знову зявитися на становищі.

Насамперед поздоровив він бабусю своєї жінки, поцілувавши її в лице. Зробив це так ще раз. І тоді поцілував він її розсіяно, що стара жінка обидилася. Мусів зробити це так сердечно, що перука зісунулася їй на потилицю. Потім перейшов він до другого табору та поздоровив таксамо свою маму. Опісля вернув до першого табору та поцілував тещу в руку. Потім знову поспішив до другого табору й обняв свої обі сестри, насамперед старшу, опісля молодшу, а після того зімлів у раменах своєї жінки.

Велика метушня. Його жіночка шептала йому до вуха найніжніші слова, які лише знала, а теща кричала йому в друге вухо зовсім не ніжні слова — його мати стала розпинати йому камізольку, а сестри гладили його по долонях, кожда одну.

Вкінці Альфред пробудився та зі сльозами в очах благав відпустки, щоби міг покластися у ліжко. Не позволили йому на те. Його мати та його сестри розпорядили йому теплу купіль, його теща говорила запальчиво про горяче молоко, а її мати радила пустити кров.

Його мати і його сестри приготовлювали йому тимчасом купіль. Одначе теща потайки витягнула з ванни затичку, так, що нещасний, дріжучи з зимна, сидів у порожній ванні, а одна нога ввіссалася в отвір, яким відпливає вода.

Вкінці запакували його у ліжко. Потім напхали його кокаїною й аспірином, морфіною й аршеником та гіркою водою, отруєю й протиотруєю, а на другий день він мав високу нервову горячку.

Лікар рішучо зажадав, щоби його перевезти до шпиталю. І там перележав кілька спокійненьких тижнів. То був найщасливіший час його мужеських літ. З острахом глядить він на той день, коли його випустять із шпиталю.

ЖАРТИ.

Ідеальне подруже. — Пане Сологуб, можу вам зрадити тайну, що один чужий добродій є вже від довшого часу у вашої жінки.

Чоловік: То що хочете від мене? Таж ви є приятелем дому!

—o—

Злобна. Ви, пані, маєте мене мабуть за дурного!

— Ні, пане, ніколи не слід видавати осуд про когонебудь із його зовнішнього вигляду.

—o—

Добре представив. Батько (до директора підприємства посередництва подруж): Але чи цей пан, що ви мені його поручаєте для моєї дочки, не має довгів?

Директор: Щодо цього, пане, можете бути зовсім спокійні, цьому ніхто навіть цента не позичив би.

—o—

Пані: А хліб вам не вистарчає?

Прошак: На щодень то так, але нині мої імянини.

—o—

Судця: Ну говоріть, де зачалася ця бійка?

Обвинувачений: А деж мала би зачатися? На його морді!

—o—

Ціле щастя. Якийсь чоловік переходив по півночі безлюдною вулицею. До нього підступив бандит і питається, котра година.

Тамтой не богато надумувався, а дав бандитові раз в лице тай каже:

— Саме бє перша!

Бандит побачив, що не жарти, втік і каже до себе:

— Ціле щастя, що я не спитав його годину скорше.

Смакун. Підчас обіду в готелі подали до стола полумисок редьковці. Один із гостей згортає собі всю редьковцю і забирається до їдження. На це один із сусідів каже йому:

— Пане, ми також любимо редьковцю.

— Але певно не так, як я — відповідає спокійно тамтой.

